

KS Folkevaldprogram

27

23

**Først og fremst;
Gratulerer med valet!**

Dagens program

0900 Oppstart

- Kva inneber det å vere folkevald?
 - Kva er kommunen
 - Rollene som folkevalde
 - Folkevald leierskap og god etisk standard

10:45 Tema 1:

- Habilitet i kommunestyret
 - Habil eller inhabil: Kva reglar gjeld?
 - Korleis handterer me habilitet?
 - Dilemmatrening / case

12:00 Lunsj

1245 Tema 2

- Etikk- og antikorrupsjonsarbeid i kommunane
 - Korleis ser biletet ut, status, utfordringar og risikoområde?
 - Korleis er det i Kvam herad kommune?
 - Dilemmatrening / case

14:00 Tema 3

- Gode råd for etikkarbeid i kommunen

1445 Avslutning

- Oppsummering og inntrykk frå dagen.

15:00 Vel heim!

ER
DET
BERGEN
?

VEIT IKKJE! DEI
VIL IKKJE
SNAKKE

DA ER
DET
IKKJE
BERGEN

DIK BROWNS
9-4

© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

© BULLS

KS, kven er vi?

3

23 ~ 27

Våre rollar

KS arbeider sammen med medlemmene for å utvikle en selvstendig, effektiv og nyskapende kommunesektor

Interessepolitisk aktør

- Faste møter med regjeringen.
- Påvirker Stortinget og statsforvaltningen.
- Løfter viktige saker for kommunesektoren i samfunnsdebatten.
- Det interessepolitiske arbeidet bygger på tett medlemsdialog og god dokumentasjon.

Arbeidsgiverorganisasjon

- Er sentral part i arbeidslivet på vegne av kommuner og fylkeskommuner, i kontakt med regjeringen og med arbeidstakernes organisasjoner.
- Er forhandlings- og tariffpart.
- Er rådgiver på lov og avtaleverk.

Utviklingspartner

- Pådriver og samordner i digitaliseringsarbeidet.
- Tilrettelegger for samarbeid og partnerskap, som gir innovasjon og utvikling av lokaldemokratiet.
- Forskning og dokumentasjon på relevante områder for sektoren.

KS – største arbeidsgiverorganisasjonen i offentlig sektor

Lønnsmasse

315

milliarder
(inkludert sosiale
kostnader)

Ansatte

453 000

personer
(373 300
årsverk)

Sysselsatte

20 %

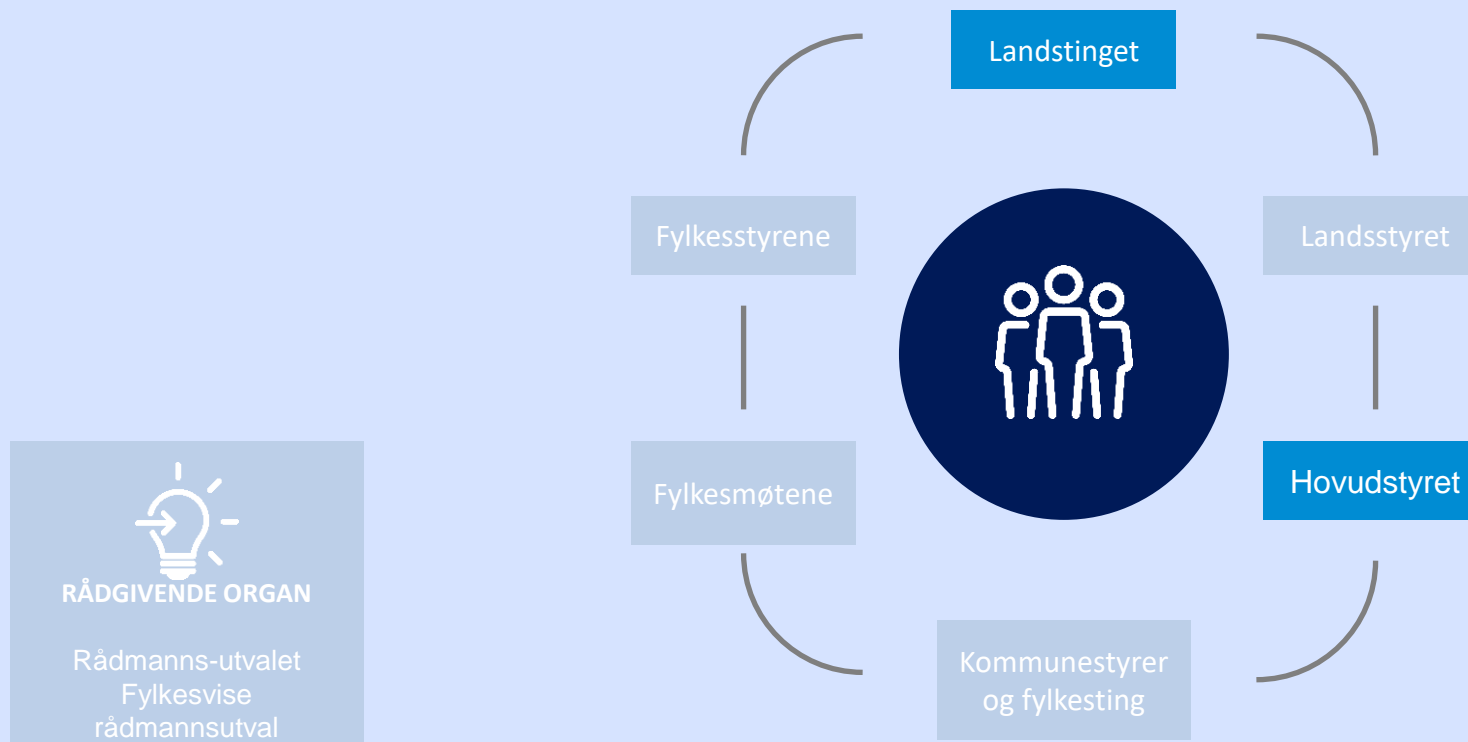
om lag 20
prosent av
de sysselsatte i
Norge

Lønn

1,5 av 10

får all lønn
forhandlet lokalt.
Øvrige i
kombinasjon av
sentralt og lokalt
oppgjør

KS er styrt av lokale folkevalde

KOMMUNESEKTORENS POLITISKE
PRIORITERINGER

2427

Landstinget 2024 – uttalelser vedtatt

KS Landsting: Styrk kommunesektorens økonomiske og politiske handlingsrom

KS Landsting: Stat og kommunesektor må ta felles ansvar for økt naturmangfold

KS Landsting: Nasjonal transportplan må være for hele landet

KS Landsting mener at Nasjonal

KS Landsting: Tettere samarbeid om totalberedskapen

KS Landsting mener at staten og

KS Landsting: Bygg et samlet lag rundt barn og unge

Kommunesektoren utfordrer staten

KS Landsting: Staten må bidra sterkere til å bosette og sysselsette flyktninger

Landstinget 2024 – uttalelser vedtatt i går!

KS Landsting: Styrk kommunesektorens økonomiske og politiske handlingsrom

KS Landsting: Stat og kommunesektor må ta felles ansvar for økt naturmangfold

KS Landsting: Nasjonal transportplan må være for hele landet

KS Landsting mener at Nasjonal

KS Landsting: Tettere samarbeid om totalberedskapen

KS Landsting mener at staten og

KS Landsting: Bygg et samlet lag rundt barn og unge

Kommunesektoren utfordrer staten

KS Landsting: Staten må bidra sterkere til å bosette og sysselsette flyktninger

Dette er KS Vestland

- Ordførarsamlingar
- Kommunedirektørsamlingar
- Arbeidsutval for kommunalsjefar
- Kommunalsjefnettverk
 - Skule og oppvekst
 - Helse og velferd
 - HR

Læringsnettverk for kommunar/fylke:

- Læring for næring
- Tenester til personar med utviklingshemming
- Samfunnsplanen som styringsverktøy
- Klimanettverk
- Gode pasientforløp
- Barnevernløftet
- Nettverk for ny arbeidsgiverpolitikk

Folkevaldprogrammet, lokaldemokratiundersøkinga mm.

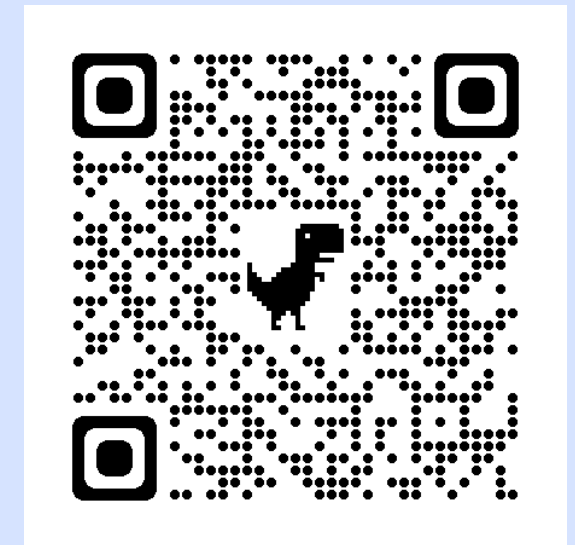
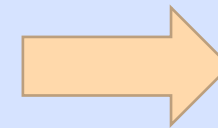
Informasjon frå KS

- KS' nettsider:
- <https://www.ks.no/>
- <https://www.ks.no/regioner/ks-vest-norge/>

• Hold deg oppdatert:

• [Meld deg på KS nyhetsbrev](#)

• PODcasten «Der livet leves»

Kva inneber det å vera folkevald?

Kommunen sine oppgaver og roller

- Vera ein demokratisk aktør
- Yta offentlege tenester
- Driva samfunnsutvikling
- Utøva mynde
- Arbeidsgjevar for dei tilsette i kommunen.

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Kva er egentleg kommunepolitikk?

- Ta stilling til kommunedirektøren sine forslag?
- Halda orden på administrasjonen?
- Gjennomføra nasjonale føringar?
- Driva sentralt bestemt partipolitikk?
- Gjera det folket vil at eg skal gjera?
- Driva tenesteyting?
- Utvikla lokalsamfunnet?
- Utøva lokalpolitisk skjøn?

23 ~ 27

Foto: KS

Samtaleoppgåve

– forventningar til å vere folkevald i Kvam herad

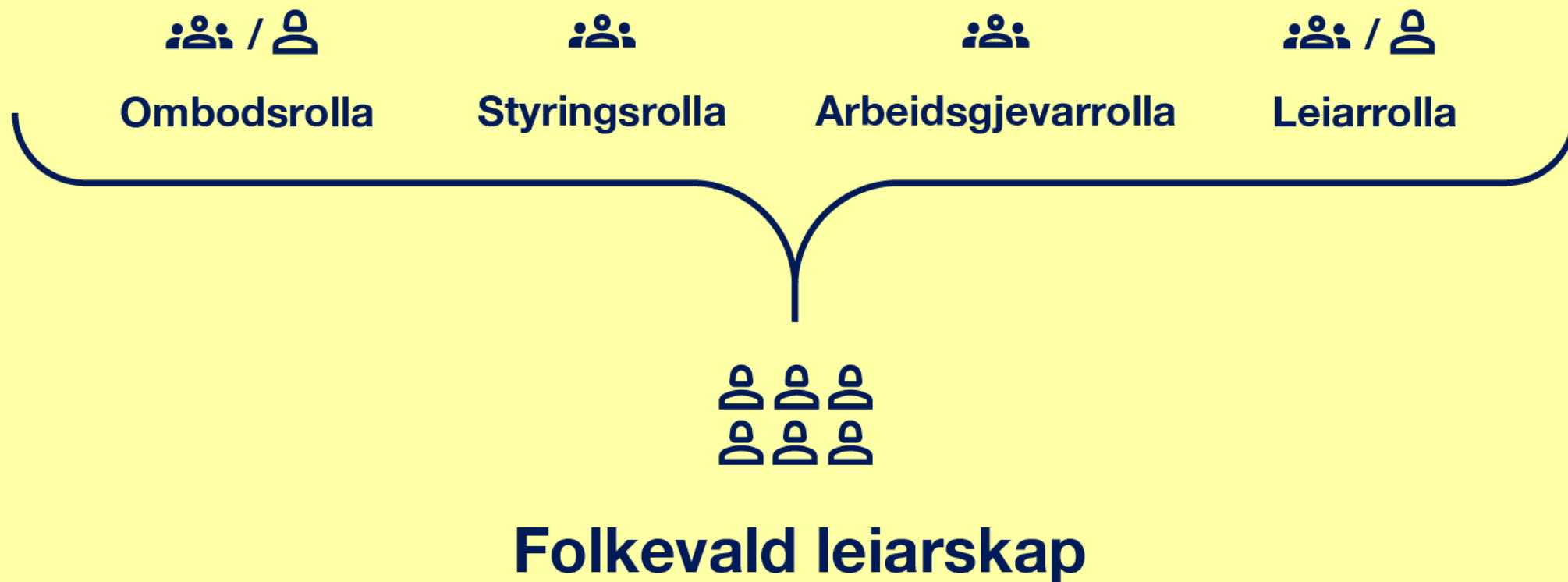
Kva inneber det å vere folkevald i Kvam?

Ta utgangspunkt i dine forventningar til det å vere folkevald i Kvam,
- tenk kring desse stikkorda:

- Kva har vore bra?
- Noko som kan bli betre?
- Kva er det viktigaste / mest nyttige du har lært?
- Kva tenkjer du kan bli utfordrande deg som folkevald i Kvam framover?

(Tenk for deg sjølv i eit minutt, del og drøft med den ved siden av deg / gruppa, så gjennomgang i plenum).

Rollene til folkevalde

Habilitet (og innhabilitet) i kommunestyret

Kva er innhabilitet

Foto: Kvam herad / kvam.no

«At en person er inhabil innebærer at det foreligger omstendigheter som er **egnet til** å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet.»

Kilde: Lovdata.no

Inhabilitet

- Det kan vera fare for at du vil opptre partisk
- Det er av stor betydning at folk har tillit til at folkevalde opptrer upartisk
- Vernar den enkelte folkevalde mot utilbørleg press utanfrå
- Skal ikkje brukast for å unngå ubehag

Habil eller inhabil: Kva reglar gjeld?

Forvaltningslova

- Automatisk inhabil
 - Part i saka
 - Nært slektskap/familie
 - Verje/fullmektig
 - Leiar, styremedlem, bedriftsforsamling
- Andre særeigne forhold
 - Fordel, tap, ulempe for ein sjølv eller nære/kjære

Kommunelova

- Som tilsett har forberedt eller gjort vedtak i ei sak
 - Inhabil i behandlinga av saker og klagar
 - Habil i behandlinga av årsbudsjet, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi mv.
- Habil ved val, fastsetting av godtgjersle ol.
- Fritak av personlege grunnar

Hvorfor bestemmelser om inhabilitet?

- Sikre materielt **riktige avgjørelser**
- Styrke folks **tillit** til forvaltningen, unngå partiske hensyn
- Hensynet til **tjenestemannen selv**, unngår press
- Inhabilitet er ikke et **bequemmelighetsflagg**
- Hensyn som taler mot å ha for strenge habilitetsregler
 - Hensynet til effektivitet i saksbehandlingen
 - Kan medføre praktiske problemer
 - Kan utelukke ansatte med god fagkunnskap

Korleis handterer me habilitet?

- Medlemen har sjølv plikt til å vurdera sin eigen habilitet
- Organet sjølv avgjer, den som skal vurderast kan forklara seg, men ikkje delta i debatten eller avgjerda
- Avgjerda kan vera gjenstand for lovlegheitskontroll
- Kva gjer de i gruppa si behandling av den same saka?

Foto: Mostphotos

Reglement for Kvam heradsstyre 2023-2027

§ 21 Habilitet

- 1) Når ein representant veit at han/ho er inhabil eller det kan reisast tvil om dette, skal representanten så snart han/ho har teke i mot innkallinga til møtet, melda i frå til politisk sekretariat/ordførar slik at habilitet kan vurderast og eventuelt vararepresentant kan varslast og kallast inn.
- 2) Den som er inhabil i ei sak, jamfør kommunelova § 11-10, 1. ledd og habilitetsreglane i forvaltningslova kap. II, §§ 6-10, skal ikkje vera med å drøfta eller avgjera ei sak, og skal før sakshandsaming startar be om å få sin habilitet vurdert.
- 3) Vedtak om å erklæra ein representant habil/inhabil skal protokollast, grunngjevast og heimlast i lov.
- 4) Dersom det er stilt spørsmål om habilitet for fleire representantar i ei sak, kan ingen av dei delta ved handsaming av eigen eller andre representantar sin habilitet (jamfør forvaltningslova § 8, 2. ledd).
- 5) Representantar er ikkje ugilde ved val til offentlege tillitsverv, eller ved fastsetjing av godtgjersle for slike verv (jamfør kommunelova § 11-10, 4. ledd).

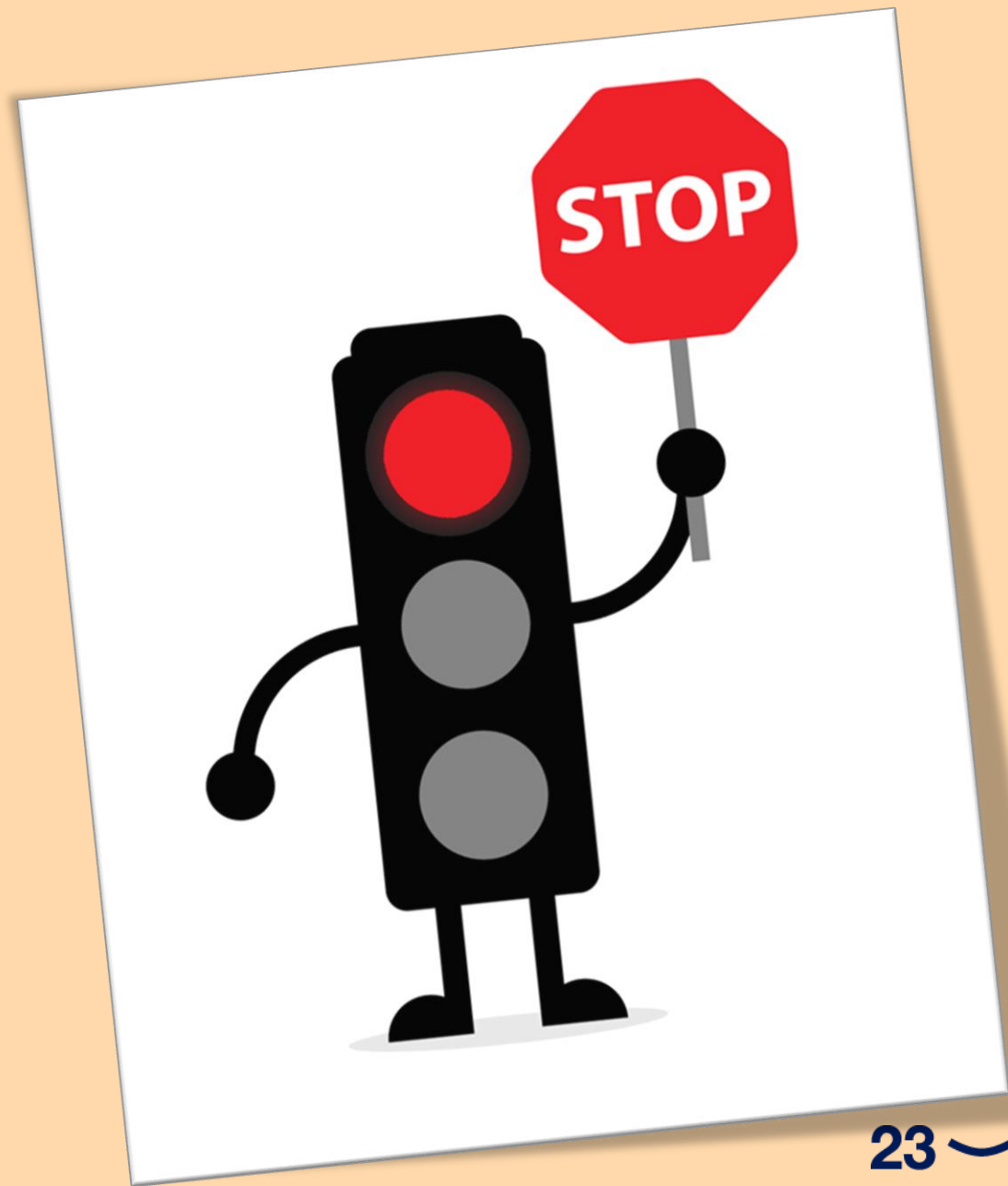
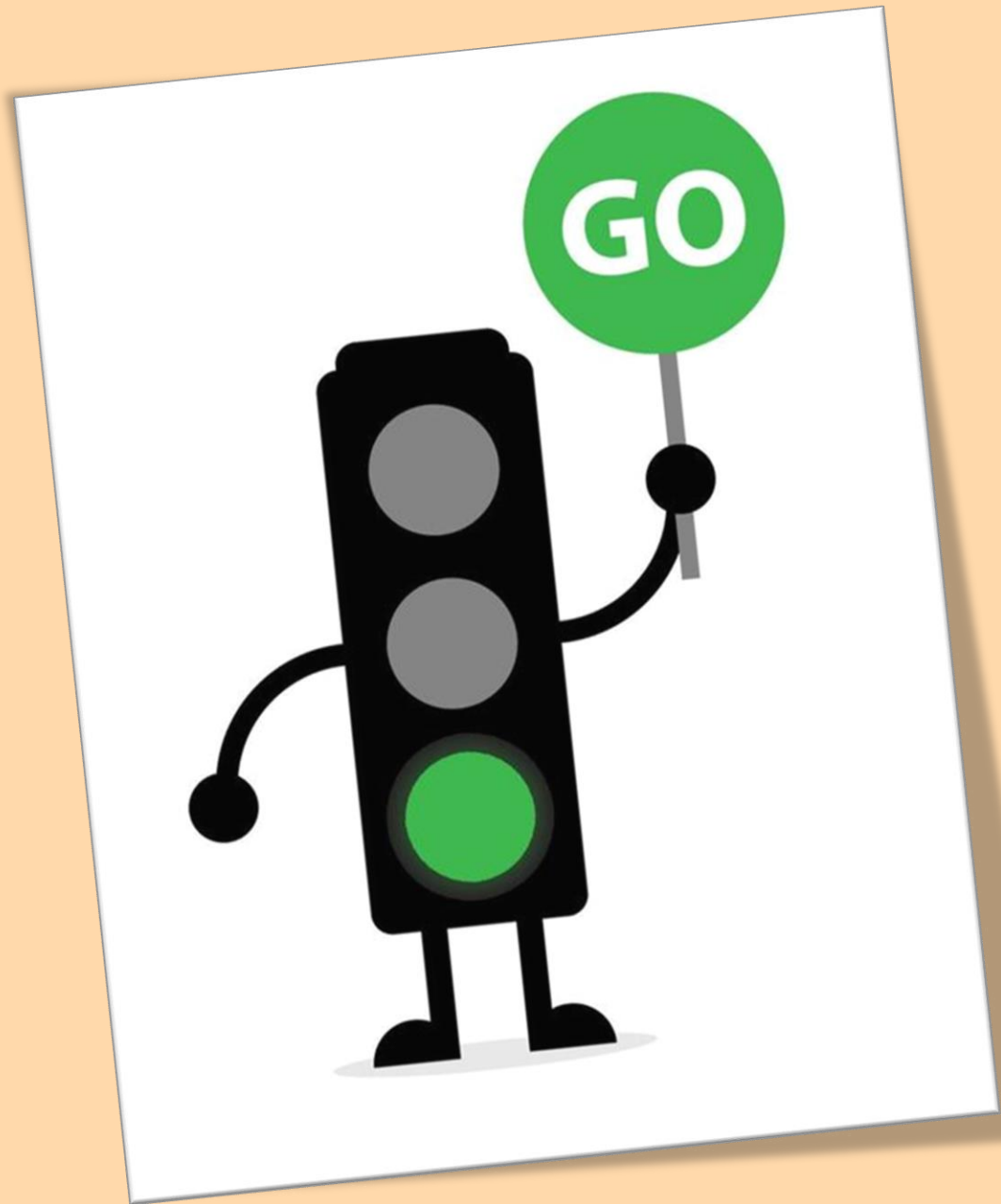
Kva er rett og gale?

- Etikk er læra om moral
- Korleis **bør** ein handla
- Sentrale begrepspar:
 - Rett og galt
 - Tillateleg og utillateleg
 - God og dårleg
- For oss i kommunal sektor;
 - Korleis bør me handla/opptre for å halda på tilliten

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Raudt eller grønt lys?

Del 1

Ei stor bedrift i kommunen feirar jubileum og inviterer samarbeidspartnarar/kontaktar til festmiddag betalt av bedrifta. Bedrifta inviterer også formannskapet til kommunen med følgjespersonar til middagen. Ordføraren, varaordføraren og fleire andre takkar ja til invitasjonen.

Er det greitt eller ikkje greitt?

Rødt eller grønt lys?

Del 2

Den same jubilerande bedrifta har også verksemd i Oslo. Bedrifta inviterer fleire næringslivsleiarar i kommunen og dessutan ordføraren og varaordføraren med på tur til Oslo, med ein times orientering om denne verksemda og deretter landskamp i fotball på Ullevål stadion med middag i VIP-lokala, alt på rekninga til bedrifta. Ordføraren og varaordføraren takkar ja til invitasjonen.

Er det greitt eller ikkje greitt?

Rødt eller grønt lys?

Del 3

Veka etter Osloturen får ordføraren ein førespurnad der den same bedrifta ønskjer å setja opp eit nytt bygg på ei tomt som delvis er dyrkbar mark. Dette er noko som krev dispensasjon frå kommuneplanen, og dessutan løyve til omdisponering etter jordlova. Ordføraren svarer at ho vil få i stand eit møte mellom bedrifta, administrasjonen og ho sjølv for å sjå på moglegheitene.

Er det greitt eller ikkje greitt?

SETT ETIKK PÅ DAGSORDEN! - det handler om tillit!

*Godt folkevalg leiarskap
handler også om høg etisk
standard!*

Kjelde: Etikkutvalet KS

Kommunesektorens etikkutvalg

- Styrke etikk- og antikorrupsjonsarbeidet i kommunesektoren
- Ha ei uavhengig, rådgjevande og synleg rolle
- Gje anbefalingar
- Ha dialog
- Vere orientert om relevante saker i offentlegheita

Høg etisk standard handlar i praksis om ...

- Rettstryggleik og likebehandling
- Objektivitet og integritet
- Ressursanvendelse
- Omdømme

Og å unngå følgjer som;

- økonomiske tap
- ressurskrevjande opprydding
- press på arbeidsmiljøet

Etikk, moral, retningslinjer og reglar

Etikk er systematisk tenking om kva som er rett og gale, medan moral er korleis ein oppfører seg i praksis

Etiske retningslinjer er minstekravsnormer eller «køyrereglar». Nokre retningslinjer er ikkje-regelspesifikke (prinsipp), medan andre er regelspesifikke.

Kommunelova §48

I samsvar med kommunelova § 48 er kommunen pålagt å driva systematisk arbeid med etiske problemstillingar. I kommunelova § 48 nr. 5 2. pkt., framgår det at kommunen kvart kalenderår skal utarbeida ei årsmelding der det: *«redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten».*

Rollene til folkevalde

Ombodsrolla

- Borgarane sine interesser
- Openheit og ansvar
- Handtering av konflikt og semje
- Rettsstatlege prinsipp

23 ~ 27

Styringsrolla

- Avgjersler og etiske vurderingar
- Tillit og integritet
- Langsiktig samfunnsansvar
- Forvaltning av makt og autoritet

23 ~ 27

Arbeidsgjevarrolla

- Strategi og retning
- Etiske retningslinjer og prinsipp

23 ~ 27

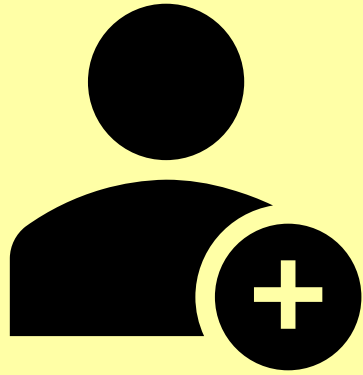

Leiarrolla

- Truverde og tillit
- Integritet og ansvar
- Avgjersler og konsekvensar
- Representasjon og inkludering
- Offentleg interesse og samfunnsansvar
- Berekraftig utvikling

23 ~ 27

***Godt folkevald leiarskap handlar også om
høg etisk standard!***

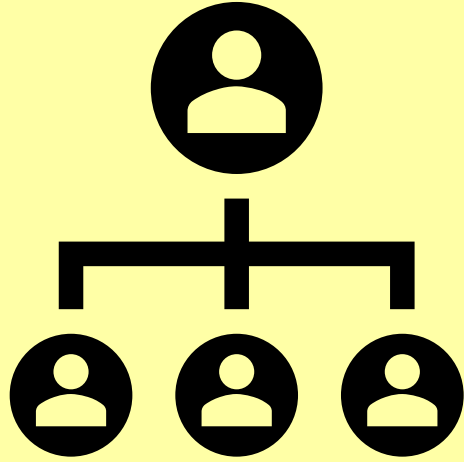
Ombodsrolla

- **Borgarane sine interesser**
- **Openheit og ansvar**
- **Handtering av konflikt og semje**
- **Rettsstatlege prinsipp**

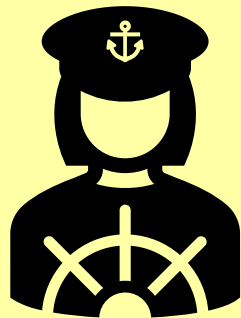
Styringsrolla

- Avgjersler og etiske vurderingar
- Tillit og integritet
- Langsiktig samfunnsansvar
- Forvaltning av makt og autoritet

Arbeidsgjevar- rolla

- **Strategi og retning**
- **Etiske retningslinjer og prinsipp**

Leiarrolla

- **Truverde og tillit**
- **Integritet og ansvar**
- **Avgjersler og konsekvensar**
- **Representasjon og inkludering**
- **Offentleg interesse og samfunnsansvar**
- **Berekraftig utvikling**

Refleksjonsoppgåve - etiske retningslinjer for folkevalgte

En folkevalgt som sitter både i formannskap og kommunestyre har gjennom lang tid skrevet kritiske leserinnlegg på sosiale medier om en navngitt leder i kommunen. Dette skjer til tross for at kommunes etiske regelverk understreker at kommunens ansatte og folkevalgte skal opptre i samsvar med kommunen sine verdier.

For folkevalgte presiseres det særskilt at de har et ansvar som arbeidsgiver og at kritikk av administrasjonen skal gå gjennom kommunedirektøren

Vedkommende sier at han uttaler seg som privatperson, ikke som folkevalgt, og at dette handler om retten til ytringsfrihet.

- Kan en folkevalgt kan velge å se bort fra kommunes vedtatte etiske retningslinjer og begrunne det med at hun opptrer som privatperson?
- Hvordan kan eventuelt kritikk av kommunalt ansatte tas opp av folkevalgte?

Godt etikkarbeid bygger tillit!

- Vær åpen om habilitet.
- Få på plass etiske retningslinjer for alle.
- Gjennomfør ein risikoanalyse for korrupsjon.
- Sørgje for gode kontrollrutiner.
- Ta ansvar for kommunens varslingsrutinar.
- Skape ein kultur for openheit og innsyn.

23 ~ 27

Sist høst ble nærme 11.000 folkevalgte valgt inn i 357 kommunestyre og 14 fylkesting. Det er en anledning til å løfte fram arbeidet med etikk og antikorrupsjon, og gi det en politisk forankring, skriver Tora Aasland, leder i kommunesektorens etikkutvalg. Bildet er fra et kommunestyremøte i Krødsherad i 2022.

Foto: Terje Lien

BATT 08.01.2024 10:57

Meninger i debattinnlegg står for skribentens regning.

Nye folkevalgte må sette etikk på dagsorden

For å hindre korrupsjon og skandaler bør folkevalgte ofte diskutere etiske dilemmaer, habilitet og åpenhet.

TORA AASLAND
leder i
kommunesektorens
etikkutvalg

Tilliten i Norge er høy, men det betyr ikke at vi er uten utfordringer. Halvparten av innbyggerne mener at de med gode personlige

forbindelser i kommunen bedre får ivaretatt sine interesser. Omkring fire av ti tror det forekommer korrupsjon i egen kommune. Omtrent halvparten av de politiske og administrative ledere i kommunen sier at de kjenner til situasjoner med forventning om uetisk atferd.

En risikoanalyse innen etikk og antikorrupsjon er viktig.

Habilitetssakene og misbruk av tillitsbaserte ordninger blant nasjonale politikere svekker tilliten, og rammer utvilsomt også lokaldemokratiet.

MEST LES

Siste døgn

» MENINGER | KOMMENTAR
Landsting i skyggen av omstendighet

» MENINGER | DEBATT
Skolebarn betaler en høy og dårlig råd

» NYHETER | STYRING
Tror ikke på streik i år

» NYHETER | HELSE
Helse- og omsorgsminister krefter dato for nasjonal helse og samhandlingsplan

» NYHETER
Reagerer på KS-ledervalg: kerende og arrogant

ANNONSE

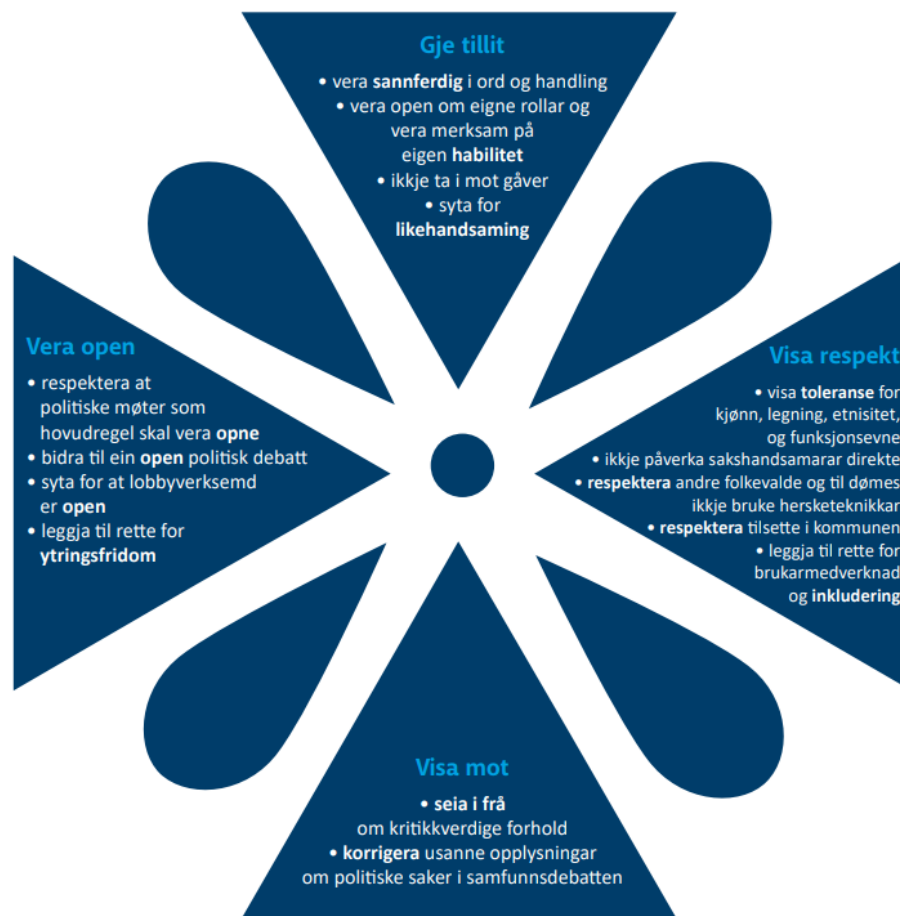

Etiske retningslinjer

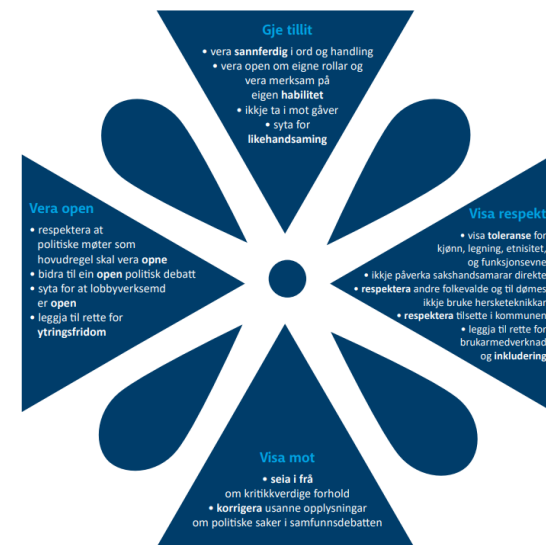
«Me har ein grunntanke om tillitsforhold mellom innbyggjarar og kommunen. Dei etiske retningslinjer for folkevalde å handla rett, slik som lover, reglar og prosedyrer»

Tillit
Open
Respekt
Mot

Som folkevald i Kvam herad skal eg:

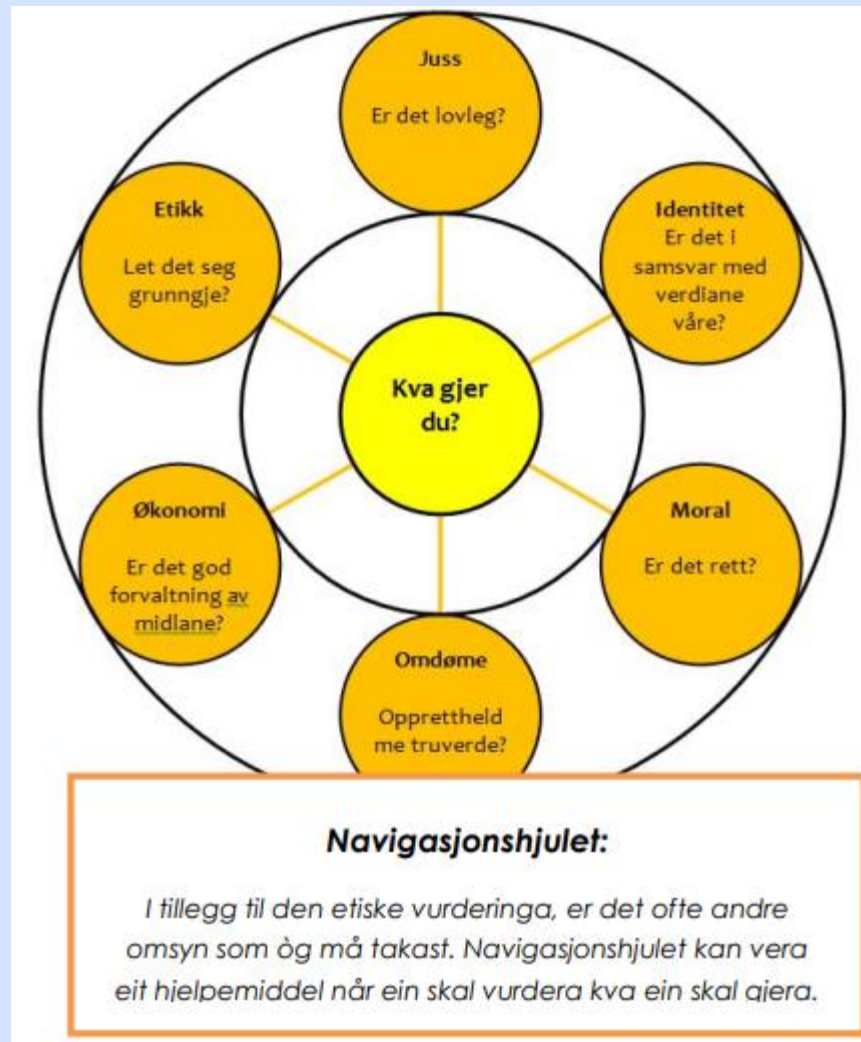
Som folkevald i Kvam herad skal eg:

Etiske retningslinjer for folkevalde i Kvam herad

Etiske retningslinjer for folkevalde i Kvam herad

Etiske dilemma i kommunestyret?

Kva etiske dilemma kan oppstå for politikarane i kommunestyret?

Har du eller andre i gruppa eit eksempel på korleis eit etisk dilemma som oppstod blei handtert?

- Tenkt for deg sjølv først,
- Del så med gruppa
- Vel ein som skriv på Padlet'en

Refleksjons-oppgåve

- Kva etiske dilemma kan oppstå for politikarane i kommunestyret?
- Har du eller andre i gruppa eit eksempel på korleis eit etiske dilemma som oppstod blei handtert?

Bord 2

Etiske dilemma

Spørsmål 1

- Flykning saka me hadde på sist HTS møte. Fleire av oss følte den var vanskeleg. Men tanke på om kor mange me skal ta inn.
- Naturvern saker.
- Kordan me skal fortalde oss til etiske innkjøp.
- Investeringa i forskjellige selskap.
- Utfordrande konflikt mellom politikk og etikk.
- Alkohol politikk
- Personleg interesse og selskap

Spørsmål 2

- Via debatt. Der alle parter i saka vert høyrd og respektert
- Ved å lene seg på rådmannen

Bord 3

Etiske dilemma

- Tillgjenge kommunale bygg, kontra økonomi.
- Hensynet til sikkerhet

Bord 4

Etiske dilemma

Personlege interesser vs selskap
Flyktingar (t.d. Drammen)
Natur vs industri
Kjernekraft

Bord 5

Etiske dilemma:

- Habilitet kan endre seg i ei sak si levetid, t.d. bygging av renseanlegg. Heradsstyret vedtek at prosjektet skal realiserast i forkant av val av entreprenør. Dersom det er naudsynt med tilleggsbevilling må den einskilde i heradsstyret vurdere habilitet ift deltakarane i prosjektet.
- Å gå mot partiprogram i einskilde saker

Lobbyverksemd

- Utidig press frå næringsliv og næringsorganisasjonar om å prioritere utvikling i ei bygd framfor ei anna

Bord 6

Etisk dilemma

- Vedtak på antal flyktingar heradet skal busetja

Bord 7

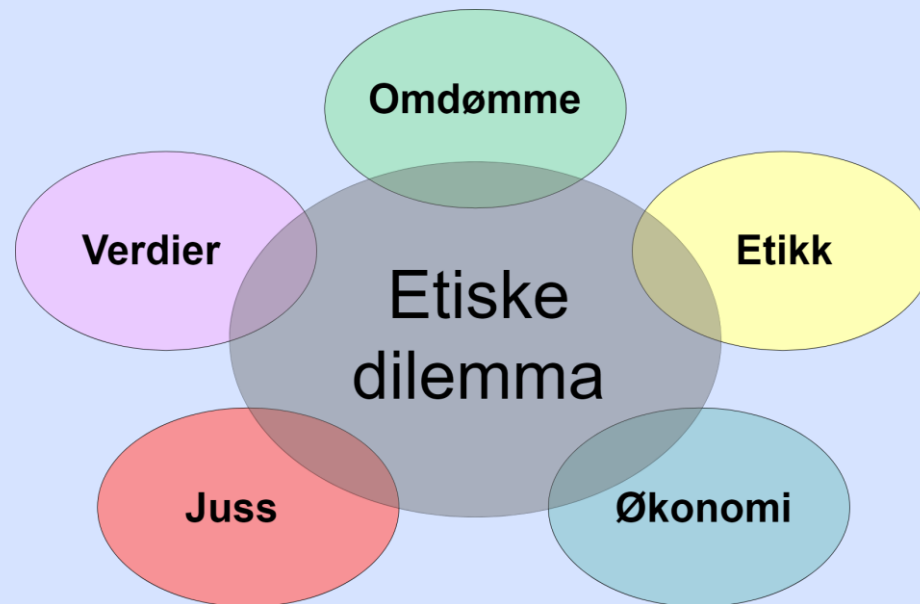
Etisk dilemma

- privat vassverk ville inn i det kommunale - hva er rettferdig fordeling av pris?

Etiske dilemmaer kan oppstå i kommunestyre på grunn av konflikten mellom ulike verdier, interesser og plikter.

- Konflikt mellom personleg interesser og offentlig plikt
- Teieplikt og offentlig informasjon
- Ressursallokering
- Sosiale rettferdsproblem
- Miljøetiske spørsmål
- Bruk av offentlege middel
- Korrupsjon og maktmisbruk

Refleksjonsoppgåve: Folkevalde på institusjonsbesøk

Under valkampen i Sandvik vart demenstilbodet i kommunen eit mykje diskutert tema. Ein polititar ønskte å reisa ut til Sandviktunet demensbustad, for å tileigna seg meir kunnskap og forståing for utfordringane og behova til tenesta.

Vel framme fekk ho beskjed frå verksemdsleiaren at han ikkje hadde myndigheit til å gi løyve til besøk, og ho fekk derfor ikkje sleppa inn.

- Eg som polititar må kunna gå kvar eg vil, snakka med kven eg vil, utan at kommunedirektøren skal ha ein finger med i spelet. Dette handlar om ytringsfridom!, skriv ho opprørt på facebook-sida si.

Kommunedirektøren på si side viser til reviderte retningslinjer der det står at politikarbesøk skal avklarast med kommunalsjefen eller kommunedirektøren. Dette regelverket gjeld også for folkevalde i kommunen.

- Korleis ville de ha handtert denne saka?
- Kan folkevalde besøka institusjonar og andre tenestetilbod utan løyve?
- Korleis kan de som folkevalde best mogeleg få informasjon om verksemda til kommunen?

Rolleavklaring og retningslinjer for kontakt og informasjonsflyt for folkevalde og administrasjon

Del. 1. Rolleavklaring politikarar, gruppeleiarar, ordførar, varaordførar, rådmann og administrasjon

Del. 2. Retningslinjer for kontakt og informasjonsflyt mellom folkevalde og administrasjon

Etikkarbeid

hjelp til å klargjøre kva som er rett og gale i gitte situasjonar

Råd for etikkarbeid – 9 sentrale arbeidsområde

- 1 Verdier, holdninger og kultur
- 2 Etske retningslinjer
- 3 Risikoanalyser
- 4 Rolle- og ansvarsfordeling
- 5 Kommunens kontrollutvalg
- 6 Internkontroll
- 7 Varslingsordninger
- 8 Åpenhet og innsyn for offentligheten
- 9 Digitalisering

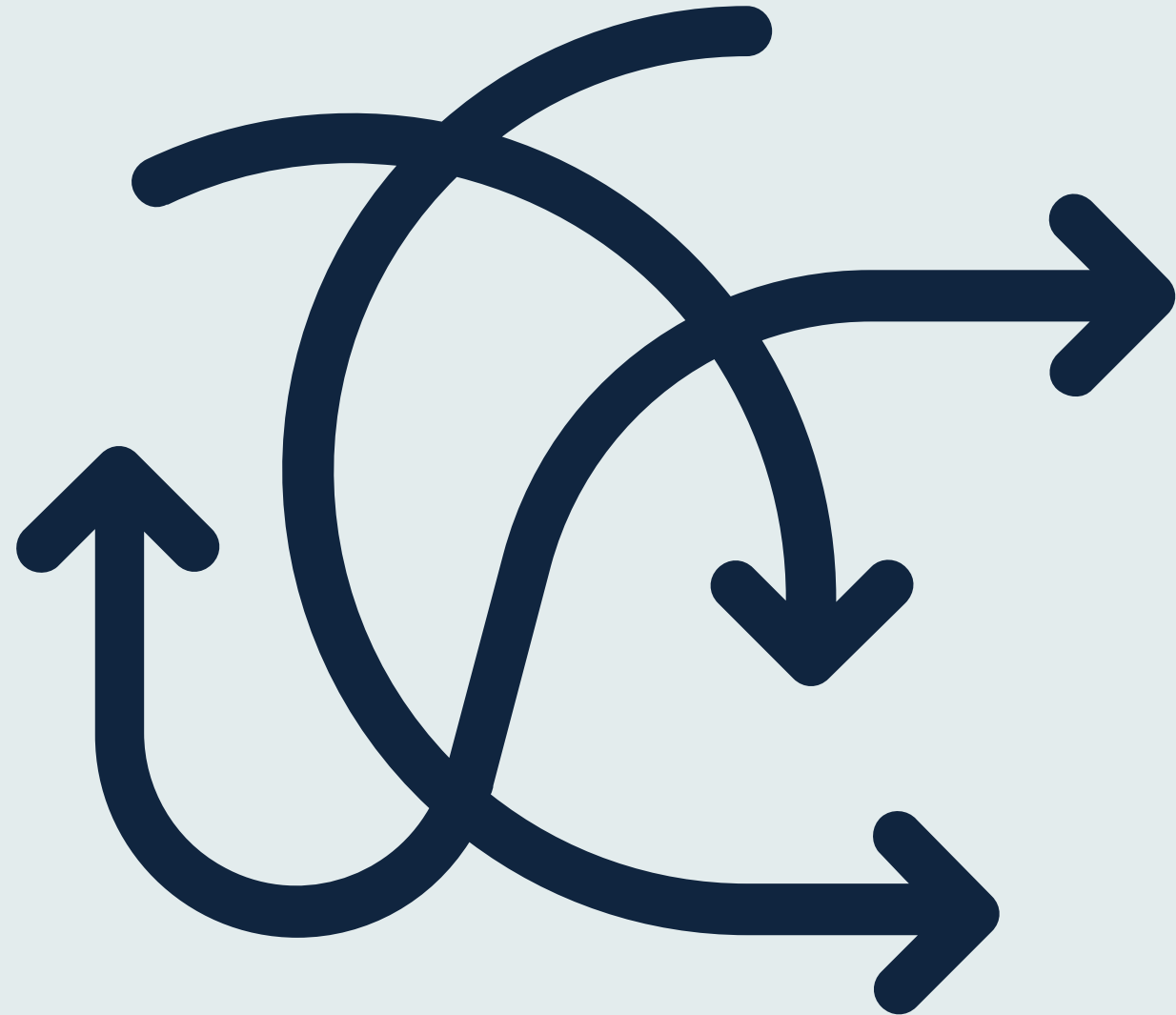
VERDIER HOLDNINGER OG KULTUR

- Kommunen bør ha verdier som tydeliggjør rollen folkevalgte og medarbeidere har overfor samfunnet og brukere av kommunale tjenester
- Kommunen bør ha offentliggjort sine verdier
- Kommunen bør iverksette tiltak slik at medarbeidere og folkevalgte får en god forståelse for verdienes praktiske betydning og tar ansvar for at de etterlevs, for eksempel gjennom dilemmatrening og medarbeidersamtaler

ETISKE RETNINGSLINJER

- Kommunen bør ha vedtatt og offentliggjort etiske retningslinjer for medarbeidere og folkevalgte
- De etiske retningslinjene bør beskrive hvordan medarbeidere og folkevalgte skal håndtere interessekonflikter, herunder habilitetsspørsmål, bierverv og gaver/fordeler
- De etiske retningslinjene *bør* beskrive reaksjoner ved brudd på retningslinjene
- Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere og folkevalgte kjenner og etterlever de etiske retningslinjene, og om det blir reagert ved brudd på retningslinjene
- Nye medarbeidere bør underskrive på at de vil følge de etiske retningslinjene, som en del av arbeidskontrakten.

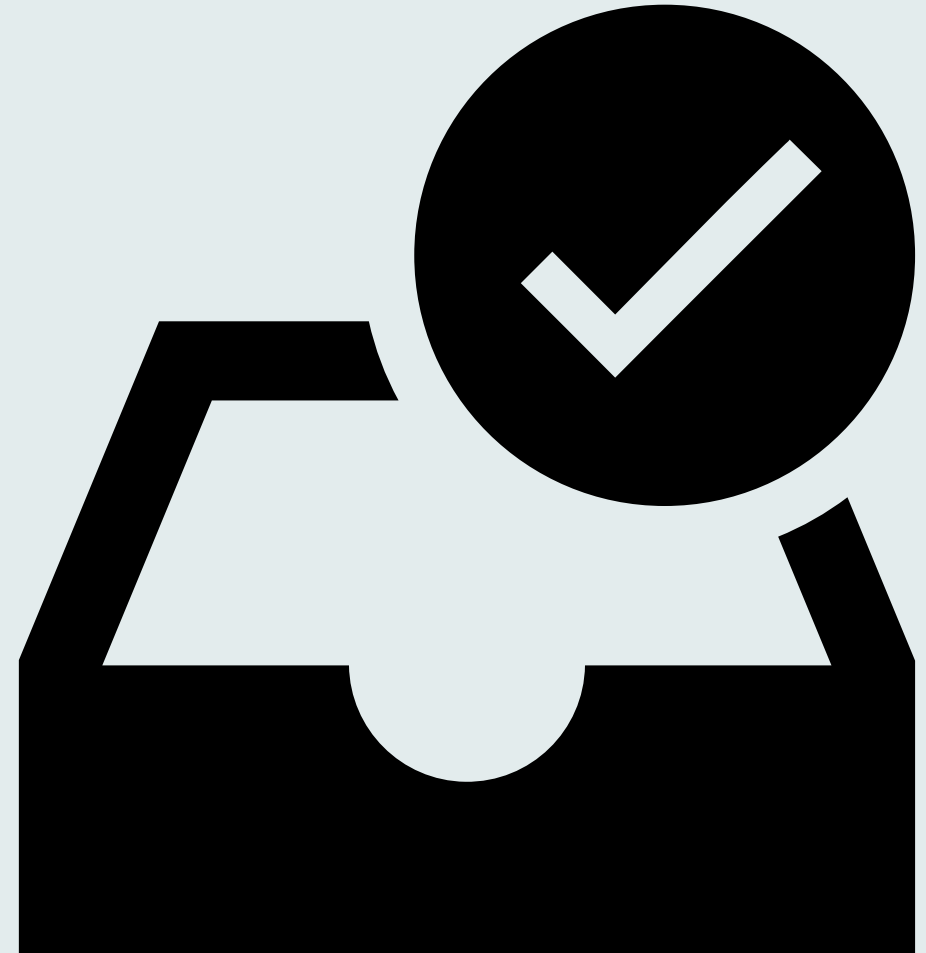
KLAR ROLLE- OG ANSVARSFORDELING

- Administrativ og politisk ledelse bør arbeide aktivt for å opprettholde en klar rolle- og ansvarsfordeling mellom folkevalgte og administrasjonen
- Kommunen bør arbeide aktivt for å opprettholde en klar rolle- og ansvarsfordeling mellom ulike avdelinger og medarbeidere innad i administrasjonen
- Ordfører og kommunedirektør bør jevnlig gjøre rede for hvordan ulike deler av administrativ og politisk ledelse opprettholder en klar rolle- og ansvarsfordeling i praksis

KOMMUNENS KONTROLLUTVALG

- Kontrollutvalget bør ha fokus på å avdekke uetisk atferd og korrupsjon
- Kontrollutvalget bør få gjennomført kontroller på grunnlag av risikoanalyser og mistanke om uetisk atferd

ÅPENHET OG INNSYN FOR OFFENTLIGHETEN

- Kommunen bør gi medarbeidere en praktisk veiledning om hvilken type informasjon som skal og ikke skal unntas offentlighet
- Veiledningen bør legge vekt på meroffentlighetsprinsippet
- Kommunen bør gjøre det enkelt for publikum å bli kjent med beslutningsprosesser, forvaltningspraksis, tjenesteyting og -kvalitet
- Kommunen bør gjennomføre tilfeldige kontroller av saker og informasjon unntatt offentlighet og vurdere om offentlighetsloven etterleves

KVAM TRIBUNE

FÅR IKKJE BU SAMAN

Brødreparet Jan Kåre (78) og Jon Inge (84) får ikkje bu saman på sjukeheimen. Dette har kommunen bestemt!

Dei to brørne, begge ugifte og utan nære pårørande - har budd på småbruket heile livet og ikkje ligget nokon til byrde. Den eldste er blitt dement, og den yngste slit tungt for å ta seg av broren samstundes som garden skal haldast i nokonlunde stand. No har dei søkt om plass på sjukeheimen. De har holdt saman heile livet er sterkt knytt til kvarandre.

Kommunen har nå beslutta å ta inn den eldste av brørne så snart det blir ledig plass på sjukeheimen. Den yngste, Jon Inge, finst der ikkje ikke plass til.

-Dette er umenneskjeleg behandling av gamle folk, seier ein opprørd nabo som allereie har kontakta fleire kommunestyrerepresentantar.

JULIE SATSAR PÅ
POPKARRIERE,
MEN SETT
UTDANNINGA
FØRST

Julie satsar på å slå gjennom som poppartist i MGP, men ikkje før ho er ferdig med vidaregåande.

TANGOKVELD,
VETERANBÅTAR OG
KARAOKE -
KULTUREN
BOMSTRAR I KVAM

Refleksjonsoppgåve – samspelet mellom politikk og administrasjon

Sommeren 2023 – i beste agurktid – slår den nye lokale nettavisen Kvam Tribune opp en historie fra eldreomsorgen i Kvam: ”Får ikkje bu saman” lyder det med krigstyper på avisens forside.

BT plukker opp saken og kjører den på første siden dagen etter, og denne følger opp i dagene som kommer.

To brødre -én sykehjemsplass

To gamle brødre – 78 og 84 år, begge ugifte og uten nære pårørende – har bodd på småbruket hele livet og ikke ligget noen til byrde. Den eldste er blitt dement, og den yngste sliter tungt for å ta seg broren og holde hus og gård i noenlunde stand. En yngre nabo ser at dette ikke går og har kontaktet kommunens omsorgssjef, som har vært på tilsynsbesøk. Begge brødrene har søkt om sykehjemsplass. De har holdt sammen hele livet og føler seg sterkt avhengige av hverandre. Kommunens inntaksteam har nå besluttet å ta inn den eldste av brødrene så snart det blir ledig plass på en av bygdas institusjoner. Den yngste finnes ikke kvalifisert for sykehjemsplass. Naboen har lest brevet sammen med brødrene, tolket innholdet for dem og sett reaksjonene. Deretter har han først kontaktet omsorgssjefen på ny og fått vite at vedtaket er endelig. Han har så gått til lokalavisen og henvist til kommunens serviceerklæring som sier at kommunen har en brukerorientert eldreomsorg.

Refleksjonsoppgave – samspelet mellom politikk og administrasjon

Umenneskelig behandling

Historien utvikles videre – daglig i regionavisen, ukentlig i lokalavisen. Innbyggere og lokalpolitikere kommer på banen og kritiserer omsorgssjefen og inntaksteamet. ”Umenneskelig behandling av gamle mennesker” står det i regionavisen. Denne har også intervjuet ordføreren på telefon. Ordføreren er på ferie i Italia, men sier at han vil ta tak i saken så snart han er tilbake i Norge. Omsorgssjefen henviser til at inntak på sykehjem er en delegert oppgave, og at administrasjonen har fått klare faglige kriterier for hvem som skal gis plass på sykehjem. Etter disse kriteriene er 78-åringen ikke kvalifisert for sykehjems plass, og det er lang venteliste for folk som i langt høyere grad trenger plassene.

Politiker tilbyr plass på sitt private sykehjem

Når striden har rast i to uker, kommer en av lokalpolitikerne på banen og tilbyr brødrene dobbeltrom på sitt private sykehjem, selvsagt mot at kommunen kjøper plassene til ordinære satser. Politikeren benytter samtidig anledningen til å kritisere kommunens restriktive holdning til private sykehjem og sier at saken viser hvor liten fleksibilitet vi får når kommunen ikke vil tillate private omsorgstilbud.

Dårlig skjønn

Straks ordføreren er tilbake etter ferien får saken en ”lykkelig slutt”. Med favnen full av blomster og plassert mellom de to brødrene kunngjør ordføreren gjennom regionavisen at brødrene sammen flytter inn på dobbeltværelse på det private sykehjemmet. ”Vi skal nå gå gjennom rutinene og sikre en mer menneskelig eldreomsorg,” sier ordføreren, samtidig som han beklager at det er utvist dårlig skjønn i denne saken.

Refleksjonsoppgave

– samspelet mellom politikk og administrasjon

- Korleis skal folkevalde som enkeltpersonar forhalde seg om dei er ueinige i ein fagleg/administrativ vurdering?
- Kva tenkjer de om uttalane til pressa om «kommunen skal sikre en mer menneskelig eldreomsorg», og om ordførarens årsaking over at det er utvist dårleg skjønn i saken?
- Om det har forekommet uheldig opptreden i denne saken, kva kunne i tilfellet bli gjort for å forebygge / unngå denne situasjonen?
- Andre refleksjonar?

23

27

Pause

Kva er korrupsjon?

Straffelova § 387:

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som

- a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag, eller*
- b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag.*

Både å *gje* eller *tilby* nokon ein utilbørlig fordel

Kommunal Rapport:

«handlingar der noen misbruker sin stilling til å skaffe seg og sine fordeler, også av ikke økonomisk karakter»

Transparency International:

«korrupsjon er misbruk av makt i betrodde stillingar for personlig gevinst»

Eit mangfald av rettslege rammer

§
Kommunelov

§
Straffelov

§
Valglov

§
Forvaltningslov

§
Offentlighetslov

§
*Lov om offentlige
anskaffelser*

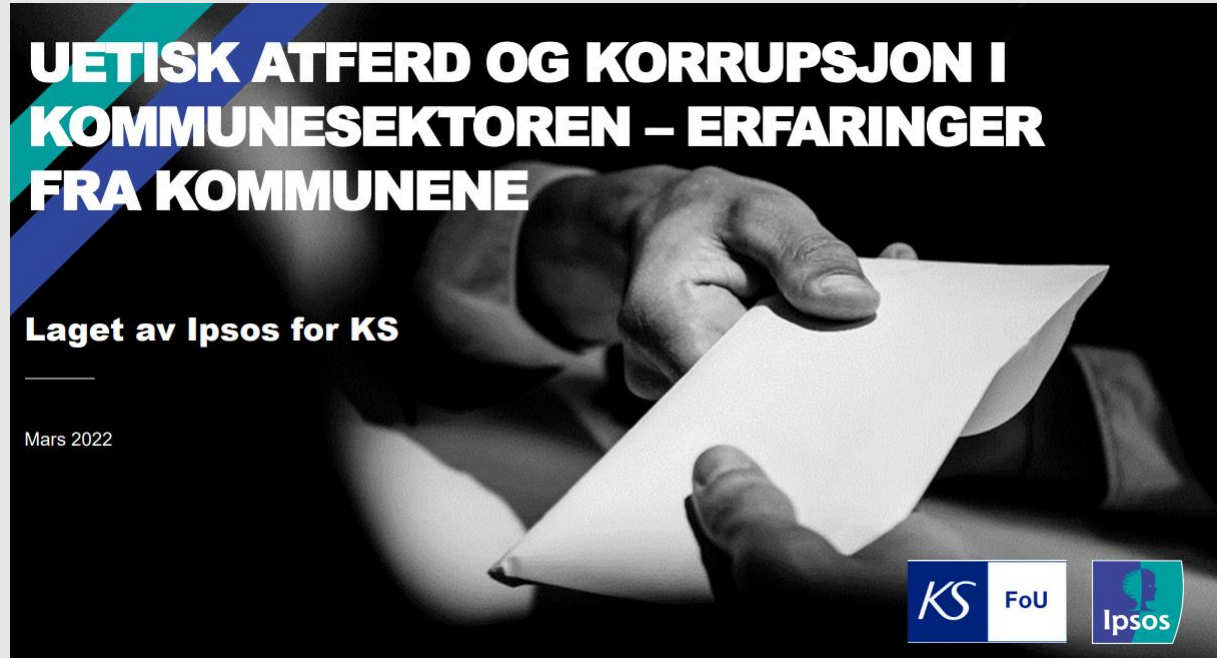
§
Regnskapslov

§
Arbeidsmiljølov

§
Konkurranselov

§
Særlover

- Korrupsjon opplevast som eit mindre problem
- Forskjell på store og små kommunar
- Næring og landbruk og areal plan og byggesak er de mest utsatte sektorene.
- Mange retningslinjer, lite trening

1. Omfang og utviklingstrekk

Korrupsjon - et lite eller stort problem?

- 2 prosent av enhetslederne* mener at korrupsjon er et problem
- 85 prosent - lite eller svært lite problem

Opplevd situasjoner – egen erfaring eller andre?

- 2-3 av 10 oppgir at situasjoner med utilbørlige fordeler *aldri* har forekommet
- 1-3 av 10 oppgir at *de har selv* noen gang vært utsatt for press om utilbørlige fordeler.
- 1-4 av 10 kjenner til at *andre* har vært utsatt for press
- Hvilke *situasjon* er de spurt om? Omgåelse av regelverk, favorisering, misbruk av offentlige midler osv

**enhetsleder i kommunen*

2. Risiko

I hvilken sektor i kommunen er henvendelser om utilbørlig fordel mest vanlig?

- Flest (28 %) mener ansatte i areal, plan og byggesak er mest utsatt
- 18 % svarer eiendom og vedlikehold
- 44 % vet ikke
- 12 % mener ingen spesiell sektor skiller seg ut
- Stillingsnivå: mellomledere (36 %) toppledere (25 %)
- Folkevalgte? I svært eller ganske stor grad (10 %) vet ikke (58 %)

Hvem kommer henvendelser om utilbørlig fordel oftest fra?

- Vet ikke 27 %, ingen spesiell sted 26 %
- Fra grunneiere og privatpersoner 22 %
- Venn, familie, privat kontakt 9 %

50 tiltalepunkter mot korrupsjonssiktet byggesaksbehandler

Rådmann: – Jeg har fått flere tilbud om bestikkelser

Nav-ansatte som angivelig tar penger under bordet. Falske regninger og rådmenn som tilbys bestikkelser. Økokrim slår korrupsjonsalarm i kommune-Norge.

Innrømmer korrupsjon

Av THOR FREMMERLID og JON THEODOR HAUGER-DALSGARD 11. mars 2015, kl. 17:17

NANNESTAD: Virksomhetslederen i Nannestad kommune, innrømmet i dag straffskyld for grov korrupsjon.

DEL Samtidig har politiet utvidet siktelsen til å omfatte korrupsjon og grovt økonomisk utroskap helt tilbake til 1989.

Mannens forsvarer, advokat Per Ove Marthinsen bekrefter innrømmelsen overfor rb.no:

To tiltalt for korrupsjon på ferieøya Tjøme

Etter nesten tre års etterforskning er det klart: To personer er tiltalt for korrupsjon etter den såkalte byggesaksskandalen på Tjøme.

FOTO: Espedal, Jan Tomas
Dette er slik de fleste trolig kjenner Tjøme. Nå er ferieøya blitt involvert i en korrupsjonssak tilknyttet byggesaker.

Økokrim setter endelig punktum i korrupsjonssaken ved Nedre Romerike Vannverk

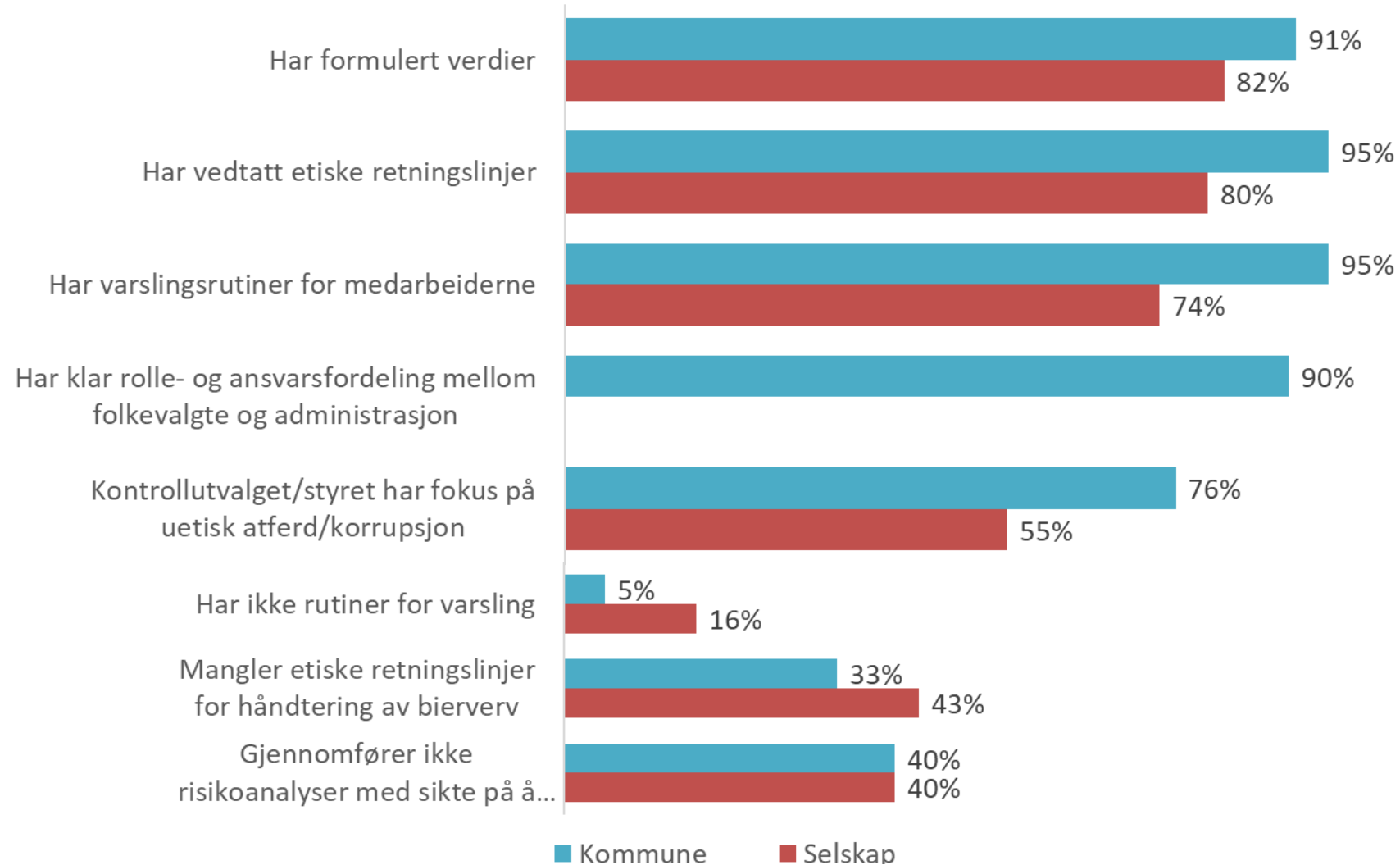
Det skjer 16 år etter at etterforskning ble iverksatt, og 11 år etter at straffesaken ble rettskraftig avgjort ved lagmannsrettens fallende dom.

- Det er ikke tvil om at korrupsjon er et alvorlig problem i norske kommuner

Illustrasjonsfoto. Foto: Tone Møst / NTB scanpix

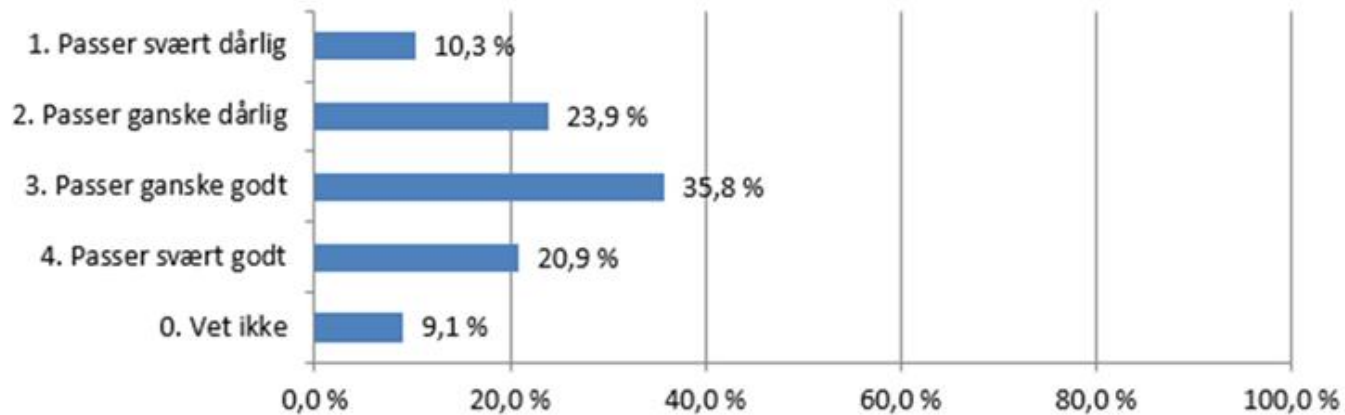
3. Innsats – hva gjør kommuner og selskap?

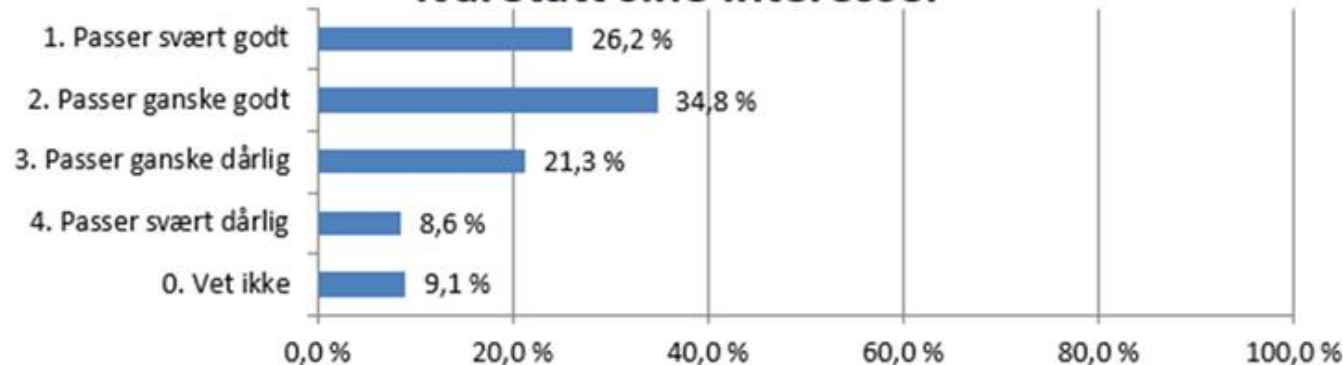
Kva inntrykk har innbyggjarane?

- Tal fra KS Lokaldemokratiundersøkelse 2021/2022
- Representativt utval innbyggjarar i 35 kommunar

B Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel

C De som har gode personlige forbindelser i kommunen/kommunepolitikken, får lettere ivare tatt sine interesser

Antikorrupsjonsprogram

- heilheita i kommunen sitt systematiske arbeid

- Verdier, haldningar og kultur
- Etiske retningslinjer for tilsette og folkevalde
- Risikoanalysar
- Eit godt kontrollsystem, eigenkontroll og internkontroll
- Strategi for anskaffingar
- Varslingskanal

Risikosoner – knytt til fleire prosessar i kommunen

1. Demokrati og politiske beslutningsprosessar

Frie val, ombod for innbyggjarane, handtere interessekonfliktar, habilitet, partilag

2. Myndigheitsutøving

Løyve, påbod/forbod, tenestetildeling

3. Tenesteyting

Brukartilpassing og dialog

4. Lokale og regionale utviklingsoppgåver

Proaktiv, forhandle og vere attraktiv, bygge arenaer

5. Eigarstyring av kommunale foretak og selskap

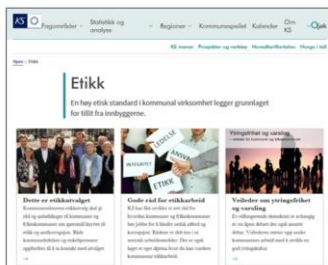
Eigarstyring, forretningsdrift, styrerepresentasjon, kontroll, innsyn

6. Anskaffingar

Dette kan KS tilby

Etikkportalen.no

KS har eit breitt tilbod

- www.etikkportalen.no
- Kommunesektorens etikkutvalg
- www.styrevervregisteret.no
- Etikkferansar
- Beskytt kommunen! Handbok i antikorrupsjon
- Samarbeid Transparency International Norge
- KS Advokatene
- Råd for etikkarbeid
- Orden i eget hus – internkontroll
- Dilemmasamling
- KS Innkjøpsforum
- Forvaltningsrevisjonsregister
- Samarbeid mot svart økonomi
- Rettleiar om vørsling
- Folkevaldprogram
- Anbefalingar om eigarskap
- Samarbeid om etisk kompetanseheving

Etikkportalen.no

Fagområder Statistikk og analyse Regioner Kommunespeilet Kalender Om KS

[KS mener](#) [Prosjekter og verktøy](#) [Hovedtariffavtalen](#) [Norge i tall](#)

[Hjem](#) | [Etikk](#)

Etikk

En høy etisk standard i kommunal virksomhet legger grunnlaget for tillit fra innbyggerne.

Dette er etikkutvalget
Kommunesektorens etikkutvalg skal gi råd og anbefalinger til kommuner og fylkeskommuner om spørsmål knyttet til etikk og antikorrupsjon. Både kommuneledelsen og enkeltpersoner oppfordres til å ta kontakt med utvalget.

[→](#)

Gode råd for etikkarbeid
KS har fått utviklet et sett råd for hvordan kommuner og fylkeskommuner bør jobbe for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. Rådene er delt inn i ni sentrale arbeidsområder. Det er også laget et eget skjema hvor du kan vurdere kommunens etikkarbeid.

[→](#)

Ytringsfrihet og varsling
– veileder for kommuner og fylkeskommuner

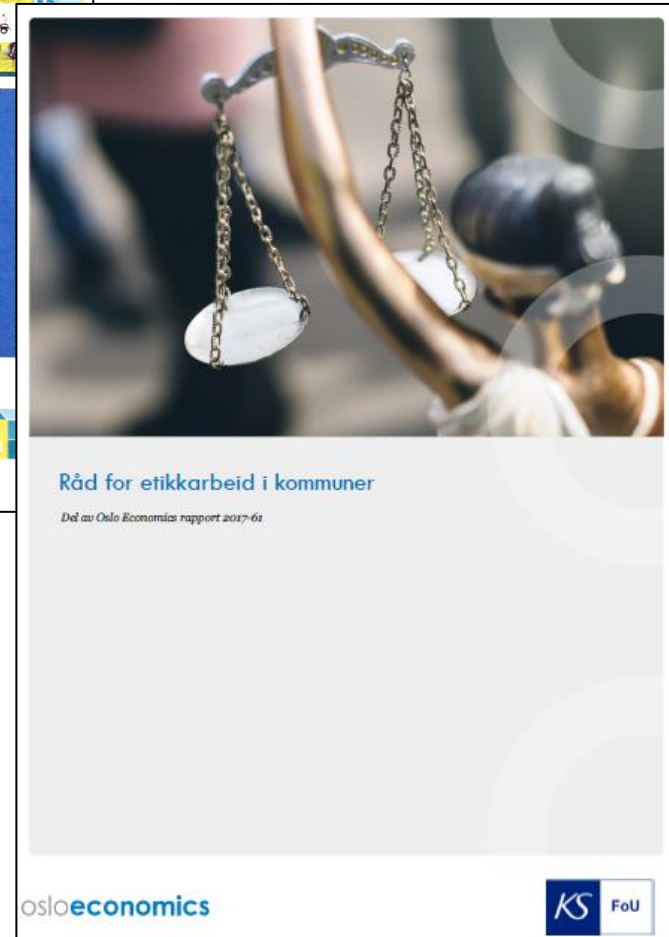
Veileder om ytringsfrihet og varsling
Et velfungerende demokrati er avhengig av en åpen debatt der også ansatte deltar. Veilederen støtter opp under kommunenes arbeid med å utvikle en god ytringskultur.

[→](#)

KS har eit breitt tilbod

- www.etikkportalen.no
- Kommunesektorens etikkutvalg
- www.styrevervregisteret.no
- Etikkonferansar
- Beskytt kommunen! Handbok i antikorrupsjon
- Samarbeid Transparency International Norge
- KS Advokatene
- Råd for etikkarbeid
- Orden i eget hus – internkontroll
- Dilemmasamling
- KS Innkjøpsforum
- Forvaltningsrevisjonsregister
- Samarbeid mot svart økonomi
- Rettleiar om varslings
- Folkevaldprogram
- Anbefalingar om eigarskap
- Samarbeid om etisk kompetanseheving

Kva skaper trivsel og motivasjon?

- Folkevalde trivst best dersom:
 - debatten er god
 - det er klare politiske skiljelinjer
 - rolla som folkevald er klar
 - det er eit godt samarbeidsklima
 - det er lett å setja dagsorden
 - vervet ikkje er altfor tidkrevjande
 - ... og dei får utnytta handlingsrommet

Kva kan påverka kulturen i kommunestyret?

- Politisk klima
- Rolleforståing
- Informasjon
- Ordføraren/møteleiaren si rolle
- Reglar for saksbehandling i folkevalde organ
- Politisk organisering
- Fysiske rammer

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

23

27

Takk for meg, og
lykke til videre!

